

Turistovski klub Skala po 80 letih

Piše: Tone Strojnj

Pred 80 leti, po krajšem pripravljalnem obdobju, je bil na svečnico leta 1921 ustanovljen Turistovski klub Skala (v nadaljevanju TK Skala). Po tem datumu v Planinskem vestniku le redko, po letu 1933 nekaj več, a le med društvenimi vestmi, preberemo kakšno notico o TK Skala, še največ o občnih zborih, recenzijah knjižnih del, o gorniškem filmu, skratka o kulturi.

O TK Skala niti predvojno Slovensko planinsko društvo niti povojna Planinska zveza Slovenije nista radi govorili, še manj pa vzdrževali stike z njim. Zakaj je bilo tako, je najlažje pojasniti z zavistjo, in sicer ne Turistovskega kluba Skale. Gotovo ni bilo v vseh obdobjih tako, posebej ne v času predsednikovanja dr. Mihe Potočnika, nekdanjega člana jeseniške podružnice Skale. Tudi pred vojno, ko je bil predsednik Slovenskega planinskega društva dr. Joža Pretnar, so bili medsebojni odnosi strpni, nemalo po zaslugi dr. Henrika Tume, ki je sodeloval v obeh organizacijah.

Kaj je slovenska planinska organizacija – predvojna in povojna – TK Skali tako »zamerila«? Menim, da predvsem njihove uspehe. Tudi medgeneracijska nestrpnost, ki rodi drugačne poglede, se v gorništvu nikoli ni prenašala. Mladi in stari! Toda ali je napredno, klusko organizirano skalaštvo smelo prekositi staro, v borbi z nemštvom preizkušeno Slovensko planinsko društvo?

Slovensko planinsko društvo je bilo eno najstarejših slovenskih društev, Turistovski klub Skala

ustanovljen šele po 1. svetovni vojni. Toda ne le generacijska nasprotja, ki so naravna, tudi vsebinsko drugače naravnano delo Skale in predvsem to, da je bilo inovativno, je vzbujalo nelagodje pri Slovenskem planinskem društvu. TK Skala je imel že v prvih letih zaradi alpinistike (Topolovec, Jug) nekaj nesreč, ki so dodobra razburkale malomeščansko javnost. Ko se je alpinistična tehnika varovanja izpopolnila in so si uspehi kar sledili, se je javnost umirila. Alpinizem je postal del kulture v gorah. Nastopil je prelom v miselnosti, da sta gorništvu in zlasti alpinizem nesmisel. Radikalno gledanje na hojo v gore je nadomestilo konservativno. Čeprav so se odnosi med taboroma izboljšali, je tiho nasprotje med starimi in mladimi še tlelo.

Povojni vek ni prenašal konkurence med organizacijami. Planinska zveza Slovenije je imela monopol nad vsem, kar se je dogajalo v zvezi z gorami in organiziranjem ljudi. Vse je bilo sicer dovoljeno, le oživiljanje predvojnih klubov ne! Če bi kdo poskušal spet ustanoviti predvojno Skalo, bi postala tako rekoč oponent.

Skalaške prireditve ob 40-letnici kluba so minile. Tista pri Čopovem grobu pri Sv. Križu pod Golico, tista pri klinu pod Triglavom, Ravnikovo predavanje Lepa si, zemlja slovenska v kinu Komuna in istoimenska knjiga, okrogla miza na TV Slovenija in še marsikaj. Zgodovina da, oživiljanje kluba ne!

Kot mlad član uredniškega odbora Planinskega vestnika se spominjam seje uredniškega odbora tam nekje poleti 1962 v pisarni takratnega predsednika Planinske zveze Fedorja Koširja. Edina točka dnevnega reda: objava zapiskov Zgodovine AK Skala dr. Vladimirja Škerlaka.

Član uredniškega odbora Albin Torelli je prišel na sejo kar z »nekakšno« obtožnico zoper omenjeni tekst in njegovega avtorja, dr. Miha Potočnik, ki je Škerlakove zapise očitno že bral, pa je menil, da gre za živahno branje, in ni bil proti objavi. Tudi med podpisniki protestnega memoranduma 28 skalašev (glej PV 1962/355-61) ni njegovega podpisa. Omenjena seja uredniškega odbora mi je v mojem skoraj 40-letnem članstvu v uredniškem odboru ostala v spominu prav po vehementnem nastopu resnično prizadetega Albina Torellija, sicer vedno zadržanega in resnega moža. Tudi sicer sem ga poznal iz službe, kjer sva bila skupaj na ustavnem sodišču.

Zgodovina AK Skala je izhajala od avgusta 1961 do marca 1962 v nadaljevanjih v Planinskem vestniku. Nanjo ni bilo odzivov, še tisti, ki so bili, so bili pojasnjevalni (Zorko Jelinčič, 1962/510) ali zgodovinske (dr. Dušan Kermauner, 1962/512).

Kot se spomnim, v debati niso sodelovali vsi člani uredniškega odbora, bolj zunanji povabljeni. Samo poslušal sem, meni se je zdelo napisano življenjsko prikazano, resda z zgodovinske projekcije za nazaj. Toda kako naj se sicer pišejo zgodovine vsega mogočega, pa tudi politike. Tudi v predvojnem Slovenskem planinskem društvu in povojni Planinski zvezi Slovenije bi se dalo govoriti o enostranskem favoriziranju in o drugem, saj to vem lahko iz lastnih izkušenj. TK Skala sem poznal bolj iz pripovedovanja samih skalašev kot pa iz Vestnika. Zdel se mi je zaprta organizacija, ki je mnogo dala nase. Zato je bilo govoriti in še bolj pisati o kakšnih razprtijah tabu. Kolikor sem osebno poznal profesorja Janka Ravnika, je o imel »svoji Skali« vedno veliko vznesenih besed. Iz njegovih ust ni prišla žal beseda ne kritika tovariša. Morda je to edina gorniška osebnost, ki je tako obravnavala človeka, a poznal sem mnogo starih gornikov, ki niso tako govorili o vseh in o vsem. Zato tudi precej vem.

Danes, ko so dogodki in ljudje iz časov TK Skala že toliko odmaknjeni, je že prišel čas, da se lahko

objektivno presodi, kaj je Skala dala slovenskemu gorništvu, alpinistiki in predvsem kulturi gorništvu. Po mojem je Turistovski klub Skala z zavzetostjo, za katero je plačal tudi z žrtvami, prelomil z miselnostjo, da je alpinistika ali vsaj gorništvu nesmiselno početje v gorah. Brez Skale bi bil slovenski alpinizem v časovni zamudi in za drugimi alpskimi narodi. Čeprav Skala po svojih plezalcih ni posegla v stene izven domovine – razen redkih posameznikov –, je za alpinizem postavila osnove (Tuma s Pomenom in razvojem alpinizma, Mirko Kajzelj s sodelavci z vodnikom po stenah Naš alpinizem, Mira Marko Debelakova s Plezalno tehniko itn).

Skalaška fotografija je z uvrstitvijo v Kugyjeve knjige dobila najvišji domet v gorniški fotografiji takratnega časa. Kugyjeva dela pa so bila znana in razširjena po vsem svetu. Ravnikov film V kraljestvu Zlatoroga je bil prvi slovenski celovečerni film.

Skalaši so preko zainteresiranih članov zbirali krajevna imena, gradivo za morfologijo oblik terena, podatke o plazovih in plaziščih, vse to za dr. Henrika Tumo, ki je podatke pridno beležil in jih objavil.

Morda največji prispevek Turistovskega kluba Skala pa je bila vzgoja njihovih članov za gore. Ta pravila, ki so veljala za vse brez izjem, so si skalaši zapomnili za vse življenje in se po njih ravnali. Brez izjeme so bili ponosni, da so bili člani Skale.

Čakal sem vse leto, da bi se ob 80-letnem jubileju Turistovskega kluba Skala v Planinskem vestniku oglasil kateri redki še živeči Skalaš, predvsem pa kateri novodobni iz novo ustanovljene Skale. Očitno je pri prvih visoka starost tista, zaradi katere raje pri sebi obujajo spomine, mladi pa se preveč držijo zase, čeprav se mora tudi zanje najti mesto v Planinskem vestniku. Zgodovinskega obstoja in zaslug za slovensko gorništvu Turistovskega kluba Skale ni mogoče zanikati ne zamolčati. Bil je obogatitev v slovenski gorniški kulturi.

Danes sta Planinska zveza Slovenije in Gorniški klub Skala generacijsko in miselno precej drugačna od svojih predhodnic, saj so tudi izzivi in naloge v gorništvu danes drugačni. Ali jih bosta razumela v medsebojni slogi in sodelovanju, kot to zahteva sedanji čas? Novi Gorniški klub Skala je že lep čas dejaven. Naj kdo v Planinskem vestniku za božjo voljo o njem kaj spregovori. ◉